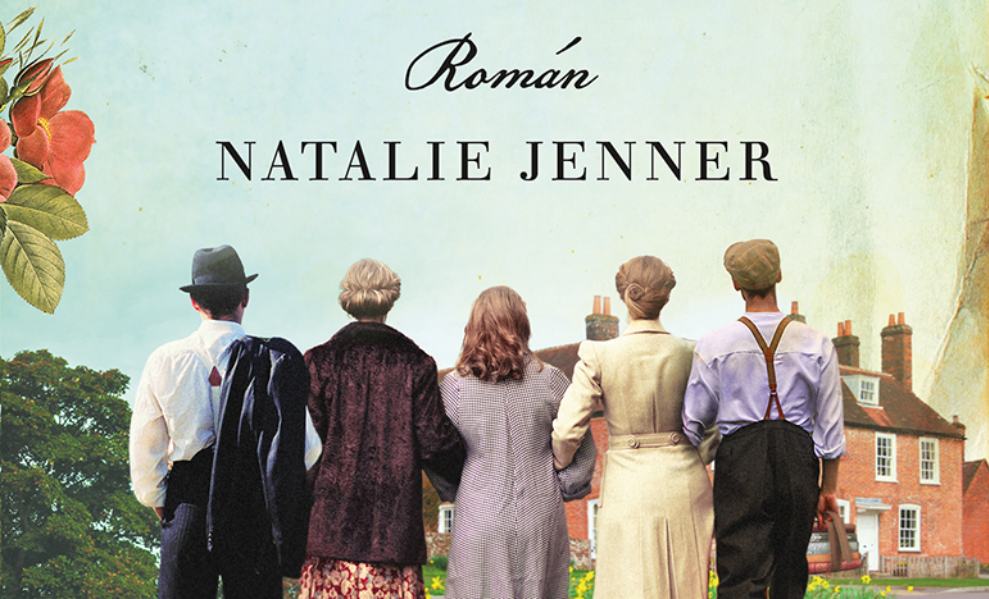

SPOLEK JANE AUSTENOVÉ

Román

NATALIE JENNER

SPOLEK
JANE
AUSTENOVÉ

THE JANE AUSTEN SOCIETY by Natalie Jenner

Copyright © 2020 by Natalie Jenner.

By arrangement with the author

All rights reserved

Všechna práva vyhrazena.

*Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Translation © Jitka Fialová, 2021

Cover © Michael Storrings, 2021

Map © Andrea Nairn, 2021

© DOBROVSKÝ s. r. o., 2021

ISBN 978-80-277-1653-1 (pdf)

SPOLEK
JANE
AUSTENOVÉ

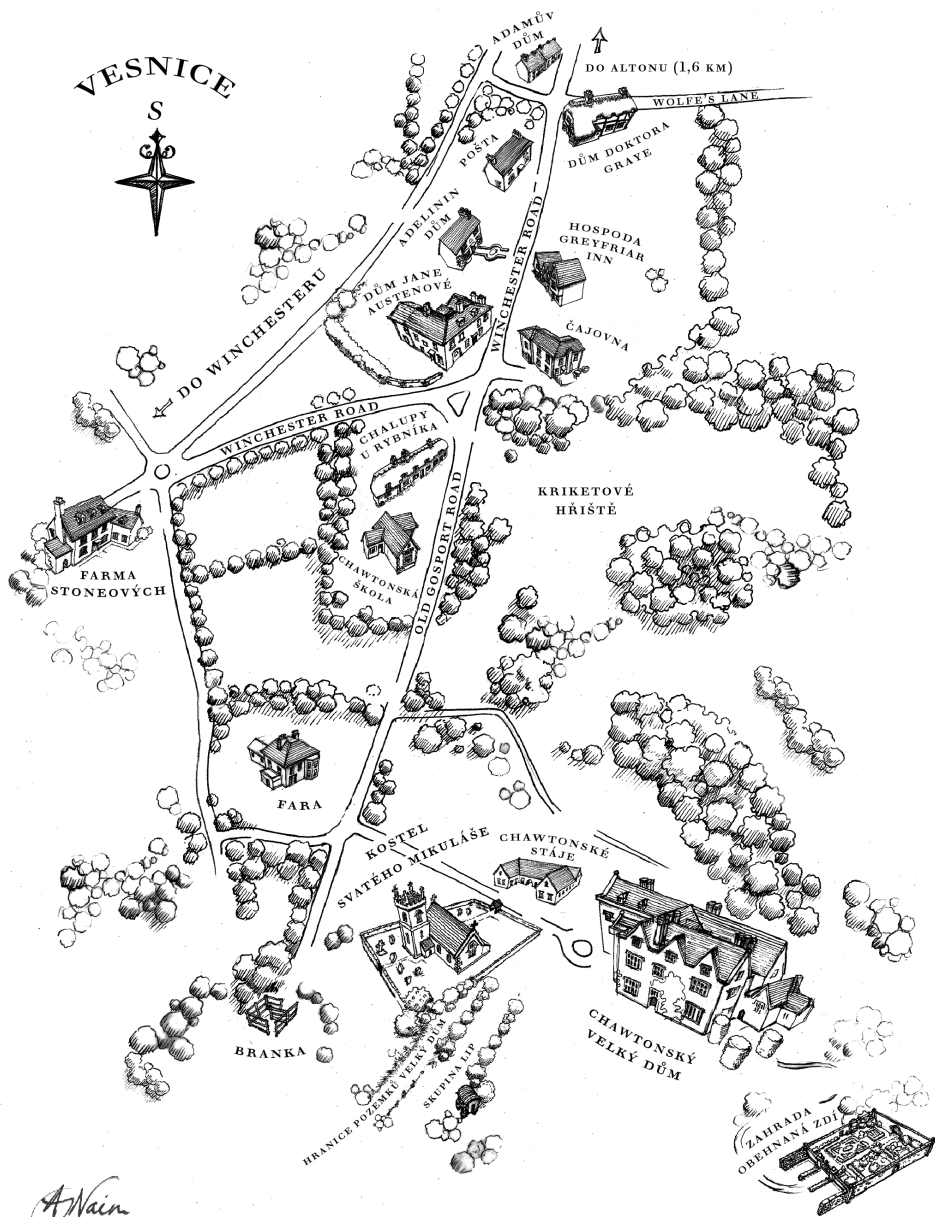
Natalie Jenner

Mému manželovi

Kdo Anglii zdědí? Podnikatelé, díky nimž se její
kola točí – anebo lidé, kteří jí rozumějí?

E. M. Forster

A Nain

Kapitola první

*Chawton, hrabství Hampshire
červen 1932*

Lehl si na nízkou kamennou zeď, pokrčil nohy, zády se opřel o rovnou plochu a narovnal si páteř. V časném ránu se vzduchem nesl ptačí zpěv – a každé z pronikavých vypísknutí dopadlo na jeho hlavu jako kladivo. Jak tam na hřbitůvku u kostela bez hnutí hleděl k obloze, měl pocit, že ho ze všech stran obklopuje smrt. I on sám, když tady na zídce odpočívá vedle tiché hrobky, dozajista vypadá jako vytesaný z kamene, jako by rovněž zmlkl navěky. Svou vesničku ještě nikdy neopustil, aby navštívil slavné katedrály rodné země, ale z knih ví, že v nich sochy dávných panovníků právě takhle leží na vysokých náhrobcích, aby k nim lidé nižšího společenského postavení – jako on – ještě po staletích vzhlíželi s posvátnou bázní.

Byl čas senoseče. Vysoko naložený žebříňák nechal stát hned u branky na konci staré úzké Gosport Road. Tam čeká, až seno odveze farmářům pro jejich koně a krávy; v okolí Chawtonu jedna farma střídá druhou od městečka Alton až po vesnici East Tisted. Vleze cítil, že se mu

košile lepší ke zpoceným zádům, i když paprskům bledého slunce doposud chyběla síla; teď, o deváté ráno, už měl za sebou několik hodin dřiny na loukách.

Pěnkavy, červenky i sýkorky najednou jako na povel ztichly a on zavřel oči. Jeho pes až do té chvíle přes kamennou zídku nazelenalou mechem pozorně sledoval ovce roztroušené porůznu dole na pastvině za příkopem skrytým pohledům a provázeným stejně nenápadnou zíd-
kou; slouží jako ohradník a zároveň vyznačuje hranice panství. Ale když nyní usnul a jeho namáhavý dech přešel v hluboký a pravidelný, pes se řídil jeho příkladem a také si lehl, třebaže jen na studenou hlínu hřbitova, k patě zdi, na níž odpočíval jeho pán.

„Promiňte.“

S trhnutím se probрал, když se nad ním ozval zvučný hlas. Hlas nějaké dámy. Američanky.

Sedl si, z kamenné zídky hbitě seskočil a zůstal před tou ženou stát. Rychle se jí podíval do obličeje, pohledem přeletěl její postavu a stejně spěšně zrak zase odvrátil.

Vypadala docela mladá, sotva na pětadvacet. Na hlavě měla slaměný klobouk se širokou krempou a indigově modrou stuhou v odstínu, který ladil se sytou modří jejích letních šatů, ušitých na míru. Američanka mu připadala hodně vytáhlá, téměř jako on, ale pak si uvědomil, že tak vysoké jehlové podpatky jakživ neviděl. V ruce držela nějakou brožurku, v druhé černou kabelku ve tvaru psaníčka a na krku jí na krátkém stříbrném řetízku visel křížek.

„Moc mě mrzí, že vás ruším, ale jste první, koho jsem tady poránu potkala. A jak vidíte, beznadějně jsem se ztratila.“

Jelikož on v Chawtonu, vesničce se 377 obyvateli, žije od narození, nijak ho to nepřekvapilo. Každé ráno je brzy

na nohou a odchází z domu jako jeden z prvních, hned po mlékaři, doktoru Grayovi, pokud musí neodkladně navštívit některého z pacientů, a po listonoši, který chodí na místní poštu vyzvednout nové zásilky.

„Víte,“ pokračovala, jelikož hrozilo, že kvůli jeho vrozené zamlklosti nastane ticho, „přijela jsem sem na jeden den z Londýna, vlakem z Winchesteru, abych se podívala na dům spisovatelky Jane Austenové. Ale nemůžu ho najít, a když jsem ze silnice zahlédla tenhle kostelík, rozhodla jsem se porozhlédnout se tady. Snad po ní přece jen najdu nějakou stopu.“

Muž vrhl přes pravé rameno pohled k místu, kam chodí celý život. Mezi buky a jilmy tam stojí kostel z místního kamene: z pazourku a červeného pískovce. Po přestavbě před několika generacemi však v jeho interiéru po Jane Austenové ani po jejích nejbližších příbuzných nezbylo nic, co by stálo za povšimnutí.

Potom se podíval přes levé rameno. Skrz zadní branku hřbitova lze až odtud zahlédnout vysoký živý plot z tisů. Když byl ještě kluk, keře sestříhané do tvaru kuželu mu ze všeho nejvíc připomínaly obrovské slánky a pepřenky. Táhne se jich celá řada podél zahrady na jižní straně svahu, kde stojí impozantní sídlo z alžbětinské doby: dům z červených cihel, se sedlovou střechou krytou taškami, po jehož dvoupatrové vstupní části s výzdobou v tudorovském stylu se pne psí víno.

„Je tam vzadu,“ pravil úsečně, „za kostelem. Takzvaný Velký dům. Bydlí v něm Knightovi. Hroby matky Jane Austenové a její sestry jsou pár kroků odsud – vidíte je, slečno, tamhle hned u kostelní zdi?“

Obličej se jí rozzářil vděčností, nejen kvůli tomu, co se právě dozvěděla, ale i proto, že se přece jen rozhovořil.

„Proboha, neměla jsem ani tušení...“

Do očí jí vhrkly slzy. S nikým tak okouzlejícím se dosud nesetkal, vypadala jako modelka z novinových reklam na šampony nebo na mýdlo. Když se slzy zachytily na inkoustově černých řasách, černějších dokonce než její vlasy, duhovky dostaly zcela nevídanou barvu: modrá přecházela téměř do fialova.

Uhnul pohledem a tu mladou ženu se pokusil opatrně, obloukem obejít; pes Rider mu při tom chňapal po zablácených botách. Došel až ke dvěma velkým kamenným deskám zapuštěným svisle do země. Američanka ho následovala, přestože se jí podpatky černých lodiček zabodávaly do hřbitovní hlíny, a on pak přihlížel, jak si čte nápisy na dvou jinak stejných náhrobcích, zatímco její rty neslyšně pronášejí vytesaná slova.

O krok couvl a sáhl do kapsy pro čapku. Pramen velmi světlých vlasů, který mu při práci tak často padá do čela, zastrčil pod okraj a pak ji stáhl dolů, k očím. V té chvíli už by nejradši byl někde jinde, daleko od té krásy, v níž prosté náhrobky obyčejných žen, sto let mrtvých, vyvolávají tak překvapivě silné emoce.

S Riderem pomalu zamířil k hlavní bráně hřbitova, kryté stříškou, a tam na Američanku čekal. Uběhlo několik minut, než se konečně objevila: kostel mezitím obešla, u každého z náhrobních kamenů se cestou zastavila a přečetla si, co na něm stojí; snad doufala, že objeví další pozoruhodná jména těch, kteří zde věčně spí. Čas od času zavravorala, když podpatkem zavadila o některý z kamenů, a nad svou nemotorností vždy jen nepatrně zakroutila hlavou. Ale z náhrobků nespustila oči ani na okamžik.

Zastavila se u brány vedle něj, ohlédla se a spokojeně si vzdychla. Už se usmívala a byla klidnější – i díky tomu

si všiml elegantního držení těla a jejích způsobů a konečně si uvědomil, že se jí finančně musí vést velmi dobře.

„Moc se omlouvám, něco takového jsem prostě nečekala. Víte, vydala jsem se z té dálky až sem, abych našla venkovský domek, kde své knihy napsala... její stoleček, vrzající dveře,“ dodala ještě, ale ani pak se žádná viditelná reakce z jeho strany nedočkala. „V Londýně se mi o ní nepodařilo zjistit skoro nic – velice vám děkuji za to, co jste mi řekl.“

Držel bránu hřbitova otevřenou, aby mohla projít, a spolu se vraceli k hlavní cestě.

„Můžu vás doprovodit k jejímu domu, jestli chcete – po silnici to není daleko. Seno pro farmáře jsem už přichystal, než bude příliš horko, takže právě teď mám čas.“

Usmála se, zářivým podmanivým úsměvem, při němž se zaleskly bílé zuby; takový si nedovede představit na jiné tváři než americké. „Jste velmi laskav, děkuji vám. Víte, předpokládala jsem, že lidé sem takhle chodí pořád, stejně jako já – nebo se mylím?“

Pokrčil rameny a zpomalil, aby se přizpůsobil jejím kratším krokům na nedlouhé, štěrkem sypané příjezdové cestě, která vede od silnice k Velkému domu.

„Jezdí sem dost často, řekl bych. Ačkoli tady vlastně není nic moc k vidění. V tom domě teď jsou nájemní byty – ve všech místnostech tam někdo bydlí.“

Když se na ni podíval, na jejím obličejí se zračilo zklamání. A než si vůbec uvědomil, co ho to napadlo, snad aby ji rozveselil, se jí zeptal na knihy Jane Austenové.

„Dokonce si nejsem jistá, jestli na to umím odpovědět,“ řekla poté, co ukázal zpátky na venkovskou cestu, ke svému vozu s nákladem sena, který na čas pustil z hlavy. „Když ji čtu stále znova, častěji než kohokoli jiného,

její slova mi znějí v hlavě. Jako hudba. Z jejích knih mi nejdřív čítával otec – byla jsem ještě hodně malá, když umřel, bylo mi dvanáct –, a kdykoli Austenovou čtu, slyším jeho hlas. Nic, nic ho nedokázalo tak rozesmát jako její knihy.“

Poslouchal, jak mele páté přes deváté, a potom nevěřicně potřásl hlavou.

„Vy jste od ní ještě nic nečetl?“ zeptala se překvapeně a podívala se mu do očí.

„Nemůžu říct, že by mě takové knihy nějak zvlášť zajímaly. Držím se Haggarda a jemu podobných. Dobrodružných románů, víte. Asi vám to přijde k smíchu.“

„Nikdy bych nikoho neposuzovala podle toho, co čte.“ Když postřehla ironický výraz na jeho obličeji, dodala s dalším okouzlujícím úsměvem: „Ovšem myslím, že jsem to zrovna udělala.“

„Stejně mi nejde na rozum, jak pár knížek o tom, jak si dívky hledají manžela, někdo může porovnávat s díly velkých spisovatelů. Třeba Tolstého a tak.“

Pohlédla na něj s novým zájmem. „Vy jste četl Tolstého?“

„Kdysi – než jsem měl jet na studie, za války, ale pak oba mé bratry povolali na frontu. Tak jsem zůstal tady, abych doma vypomáhal.“

„A teď na farmě pracujete všichni?“

Odvrátil pohled. „Ne, slečno. Oba jsou mrtví. Válka.“

Rád takhle mluvil: jasně, úsečně, výstižně a kategoricky. Jako by se snažil druhé od dalšího hovoru odradit. Ale obával se, že v jejím případě by tím jen mohl vyvolat jiné otázky, proto rychle navázal: „Mimochodem, vidíte, jak se tamhle sbíhají ty dvě silnice? Přijela jste z Winchesteru, zleva, že? Tak teď se držte té napravo, to je hlavní cesta

do Londýna – a přivede vás do středu Chawtonu. Velký dům najdete tím směrem.“

„Ach, jste moc laskav. Děkuji vám. Ale vy musíte číst její knihy. Prostě musíte. Víte, když žijete tady, jak je můžete nečíst?“

Na tak emotivní přesvědčování nebyl zvyklý, proto si přál jediné: vrátit se k vozu se senem a zmizet.

„Slibte mi to, prosím, pane...?“

„Adam. Jmenuji se Adam.“

„Mary Anne,“ odpověděla a na rozloučenou mu podala ruku. „Začněte s *Pýchou a předsudkem*, samozřejmě. A potom si vezměte *Emmu* – to je má oblíbená. Její hrdinka je moc statečná, a přitom tak báječně mimo. Uděláte to, prosím?“

Znovu pokrčil rameny, pozdravil poklepáním na čapku a vykročil po cestě pryč. Ohlédnout se odvážil jen jednou, až z druhé strany rybníka, z místa, kde se obě silnice spojují. Viděl, že tam stále stojí, vysoká a štíhlá, v temně modrém, a upřeně hledí na venkovské stavení z červených cihel, na jedno zazděné okno a bílé přední dveře, z nichž se vychází rovnou na ulici.

Když byl Adam Berwick pro ten den s prací hotov, nechal prázdný žebříňák stát u branky a těžkým krokem se vlekl po hlavní silnici až k malému domku, který se před několika lety stal jeho domovem.

Jejich rodina bývala mnohem početnější, tvořili ji otec, matka a tři chlapci, z nichž on byl nejmladší, a to o hodně. Patřivala jim malá farma, pýcha čtyř generací otcovy rodiny. Toto dědictví však od každého Berwicka vyžadovalo,

aby se už v útlém věku zapojil do těžké manuální práce. Adam ji miloval: ten koloběh stejných činností, nekončící střídání ročních dob i večery, kdy únavou padnete do postele, takže na žádné hovory už nezbyvá čas.

Adam však také býval pozorný a pilný student. Číst se naučil sám, ještě mu nebylo pět, z knih, které jeho otec nechával ležet po domě, a potom přelouskal všechno, co mu přišlo do ruky. S matkou navštěvovali městečko Alton, kdykoli se k tomu naskytla příležitost, a těšil se na chvíli, kdy bude moct do knihovny. Ta ho lákala dokonce víc než cukrárna, kde mu matka čas od času koupila velké kulaté lízátko. V knihovně rád využil šanci podívat se na knihy pro děti, nějakou si vybrat a vypůjčit. Proto si dodnes nedokáže srovnat v hlavě, jak to, že někteří lidé (a to platilo i o jeho bratrech) nechápou, že na stránkách každé knihy je celý jiný svět.

Do něj může zmizet vždy, když to potřebuje, kdykoli má pocit, že okolí a jiní lidé na něj vyvíjejí nátlak. Sociální kontakty s nimi a jejich očekávání, to, co všichni ostatní jistě pokládají za běžné, na něj ze záhadných důvodů doléhá mnohem intenzivněji. Při čtení se může na svět dívat očima někoho jiného, spolu s ním se učit z jeho chyb a – což je pro něj nejdůležitější – hledat klíč k tomu, jak najít štěstí. Připadá mu, že mimo jeho rodinu drsných farmářů se žije docela jinak, ti lidé své city a touhy věčně sdělují ostatním a i uši neznámých rozechvívají tak, že vzniká napětí a létají jiskřičky. Toho je v jeho životě málo a pořádně se v něm zablýskne jen zřídka.

Jediný vzrušující moment zažil v mládí, když získal stipendium, díky němuž mohl jít na vysokou, ale ta příležitost zase rychle pominula, jakmile jeho bratři museli do války. On byl na boj příliš mladý, naneštěstí matka

usoudila, že na druhou stranu je mu už příliš na to, aby se věnoval bezúčelnému studiu, jak tomu říkala. Válka všechno změnila, a nejen v jeho rodině – ale všichni ve vsi uznávali, že Berwickovy ta doba postihla hůř než většinu jiných, protože oba starší bratři v roce 1918 padli v bitvě v Egejském moři a otec zemřel o necelý rok později na španělskou chřipku. Teď o ně, o jeho matku a o něj, sousedé měli upřímnou starost a ti dva nejhlubšímu zoufalství nepropadli zcela jen díky tomu, že je držela nad vodou pomoc ostatních.

Před pádem do propasti je sice chránila, věčně však balancovali na jejím pokraji. Ani jemu, ani jeho matce navzdory jejich odlišným povahám zjevně nezbývalo dost energie na něco víc, než aby se životu podvolili – myšlenka, že cestu ven ze svého životního údělu nezbývá než si vybojovat, byla nad jejich možností. A už po několika letech od konce války je za věčného bědování Adamovy matky dluhy a žal donutily prodat farmu zpátky Knightovým, navíc značně pod cenou. Berwickovi u nich na polích či v domě pracovali už celé generace, třeba jako sluhové nebo chůvy, včetně jeho matky a babičky, a od té doby je u nich zaměstnán také Adam: v létě suší seno, na jaře orá a na polích střídavě seje plodiny, jako pšenice a ječmen, nebo sází chmel.

Do finančních problémů časem zabředli i Knightovi, jako tolik jiných ve vsi. Adam měl pocit, že jsou tu všichni spolu spojeni, že závisejí jeden na druhém a prodej farmy Knightovým a jeho práce u nich je součástí snahy zdejších obyvatel navzájem si pomáhat a díky tomu přežít.

Přežíval tedy, ale jen tak tak, anebo se alespoň choval, jako by se stěží držel krok od propasti. Hluboko v jeho

duši, tam, kam jinak dosáhl jen vliv knih, však přetrvávala bolest, ostrá a krutá, třebaže si ji neuvědomoval. Adam věděl, že část jeho mozku se před ní uzavřela v bizarní snaze se ochránit, ale že jeho matka je na tom dokonce ještě hůř, protože to vypadá, že už jenom čeká na smrt, přičemž syna vytrvale zasypává věštby, jak zle se mu pak bez ní povede. Prozatím se o něj stará, jak to matky dělají, ráno mu připraví topinku a čaj a potom, navečer, uchystá teplou večeři.

Sedávají tam sami u kuchyňského stolu, jako právě teď, on jí vypráví, co přes den dělal, a ona mu zas na oplátku líčí, koho čirou náhodou potkala ve vesnici nebo v Altonu, kam v polovině týdne chodí na nákup. Mluví spolu o všem možném, jen minulosti se vyhýbají.

O té mladé ženě z Ameriky se dnes také nezmínil. Nevěděl totiž, co by vlastně měl říct. Jeho matka na něj věčně naléhá, aby si našel manželku, a ta neznámá byla v jeho očích tak krásná, že mu připadala téměř jako z jiného světa. Navíc jeho matka patří k těm sousedům, kteří Jane Austenovou pokládají spíš za důvod věčných nepříjemností pro vesnici než za cokoli jiného. Nejztrpklejší lamentace jeho matky se však snášejí na hlavy turistů a čumilů, kteří na vesničku vskutku dost často podnikají nájezdy, kladou všemožné otázky, přejí si spatřit to či ono a žádají, aby to tady vypadalo přesně jako v knihách Jane Austenové. Jako by život zdejších lidí byl málo důležitý, vlastně mimo realitu, přičemž ten skutečný, jediný, na němž záleží a kdy záležet bude, se tady odehrával před více než sto lety.

O pana Darcyho si začínal dělat velké starosti.

Adamovi připadalo, že jakmile si muž všimne krásných ženských očí, pokouší se tajně vyslechnout, o čem ona mluví, a zjistí, že si její špatné mínění o sobě bere přespříliš k srdci, v tu chvíli se vydává na cestu do neznámých vod, ať už si to přiznává, anebo ne. Adam toho o ženách mnoho neví (i když mu jeho matka stále dokola opakuje, že to není žádná věda), ale rád by zjistil, jestli se v životě, ne jen v literatuře, už někdy stalo, že někdo propadl tak zjevné vášnivě touze stejně rychle jako pan Darcy, a protože s tím nic neudělal, mimoděk, zato však úspěšně svou šanci zmařil.

Adam víc než kdy dřív dokázal ocenit přednosti jejich patrového řadového domku o čtyřech místnostech, postaveného vedle odbočky z hlavní cesty do Winchesteru. Má v něm svůj pokoj, kde si může číst. V jeho chudě zařízené ložnici se šikmým stropem stojí prostá postel (polovina původní dvojité), v níž spal už jako chlapec. Na opačné straně je v rohu dubová skříň na šaty a proti ní staříčká komoda. Ale nechybí tu police s knihami, které patřily jeho otci: dobrodružné romány, čtení pro kluky i velcí autoři jako Conan Doyle, Alexandre Dumas a H. G. Wells. Nyní však vedle jeho postele leží vypůjčená, značně silná vázaná kniha s laminovaným přebalem, na němž si dvě ženy v čepcích, které se zavazují pod bradou, cosi šeptají, zatímco v pozadí stojí vedle zahradní vázy již od pohledu pánovitý muž.

Přede dvěma dny ten svazek v knihovně nenápadně a rychle postrčil přes pult.

Její děj má spád.

Román ho sice pobavil, ale také zmátl. Zejména se pozastavoval nad postavou otce; usoudil, že na pana

Benneta nevrhá nejlepší světlo, když veškerý volný čas tráví zabarikádovaný ve studovně nebo si libuje v žertících na vrub všech ostatních. Paní Bennetovou pochopil mnohem snáz, ale na domácnosti Bennetových mu stále něco nesedělo; pokud si vzpomíná, s ničím podobným se na stránkách knih dosud nesetkal. Přinejmenším u žádné početné rodiny. Když četl o sirotcích, o proradnosti přátel, o otcích, které vsadili do vězení pro dlužníky, vždy se všechno točilo kolem něčí pomsty, lakoty nebo nenapsané poslední vůle.

Tihle Bennetovi se prostě neměli rádi. Něco takového rozhodně nečekal od spisovatelky, jejíž knihy mají dospět k happy endu. Připadalo mu však, že kniha naneštěstí odráží realitu mnohem věrněji než cokoli, co kdy četl dřív.

Když se Adam dostal ke konci kapitoly, kde Darcy ukazuje svůj majetek ženě, která před časem jeho nabídku k sňatku rázně odmítla, konečně se mu začaly klížit oči. Ještě si vzpomněl na tu nedávnou návštěvnicku jejich vesnice, na její křížek na řetízku a okouzující úsměv: důkazy o víře a naději, které on v životě bohužel silně postrádá. Nešlo mu na rozum, jak se na tak dlouhou cestu může někdo vydat jen tak z rozmaru – z té ženy však přesto spontánně vyzařovalo štěstí, skutečné štěstí, po jakém v knihách vždycky pátrá.

Čtení Jane Austenové ho přimělo ztotožnit se s Darcym a uvědomit si živelnou sílu fyzické přitažlivosti, která nic nedbá na to, jaké názory člověk jinak zastává. Pomohlo mu pochopit, že dokonce i někdo téměř bez prostředků a vlivu může vyžadovat, aby se k němu ostatní chovali s jistým respektem. A že když uděláme nějakou hloupost, v našem okolí se nemusí najít nikdo, kdo by byl ochoten nám vyložit, co jsme vlastně provedli.

Tu krasavici už zaručeně nikdy neuvidí. Ale když bude číst Jane Austenovou, díky té šťastné Američance snad v jeho životě spokojenosti přece jen přibude, třebaš o málo.

V knihách Jane Austenové k tomu možná objeví klíč.

Kapitola druhá

*Chawton, hrabství Hampshire
říjen 1943*

Doktor Gray seděl u psacího stolu ve své pracovně, malé místnosti vedle většího předního pokoje, v němž má ordinaci. Sklíčeně upíral zrak na rentgenový snímek před sebou. Charles Stone utrpěl na obou nohou tak vážná zranění, že si tento dobrý lékař nedovedl představit, jak by jeho pacientovi i po delší rehabilitaci mohly znovu aspoň částečně sloužit.

Snímek zvedl ještě jednou ke zlatavému říjnovému světlu, které proudilo dovnitř bočním oknem, přimhouřil oči a naposled se na něj zkoumavě podíval, třebaže věděl, že na něm nic nového neuvidí. Nic, ani náznak něčeho, co by mu mohlo usnadnit situaci, až bude pacienta o jeho stavu informovat.

Doktor Gray v Chawtonu vyrostl, jen za první světové války se přestěhoval do Londýna, kde vystudoval lékařskou fakultu a absolvoval praxi. V roce 1930 se do vesnice vrátil, aby převzal pacienty starého doktora Simpsona. Za posledních třináct let už přivítal na svět právě tolik dětí, kolik sousedů z něj vyprovodil. Zná historii každé

rodiny a její osud – ty, kde šílenství jednu generaci přeskočilo, i ty, v nichž potomci astma po rodičích spolehlivě zdědili. Ví, kterým pacientům může neúprosnou krutou pravdu sdělit a komu bude lepší ji zatajit. Charlie Stone patří k těm druhým, alespoň ještě nějakou dobu. Díky tomu nepropadne zoufalství dřív, než jeho hrdost zdolá neúprosný čas a stále větší nouze.

Doktor Gray si přiložil prsty ke spánkům a silně stiskl. Na svém papíru před ním stálo několik lahviček. Na jednu chvíli roztržitě hleděl a potom se odhodlaně zvedl z dřevěného otočného křesla. Odpoledne pokročilo; za normálních okolností mu v tomto čase jeho zdravotní sestra a zároveň hospodyně nosí čaj. Nyní však potřebuje na vzduch, vyčistit si hlavu a na chvíli si odpočinout od všech těch starostí, které se před ním každý den vrší. V Chawtonu není jen praktickým lékařem, je i vrbou, jíž se lidé svěřují, otcovskou autoritou a dobrou duší vesnice, jež o budoucnosti i minulosti jejích obyvatel ví víc než kdo jiný.

Ze svého domu s doškovou střechou a zdmi, po nichž se pnou růže, vyšel rovnou na ulici zelenými předními dveřmi, které jsou jeho pacientům vždy otevřené. Tato chalupa stejně jako ostatní, postavené pro zemědělské dělníky z farem, stojí u silnice tak blízko, že se nad ni málem naklání. Ačkoli se jeho sestřička Harriet Peckhamová snaží, aby husté krajkové záclony zůstávaly při návštěvách pacientů co nejvíc zatažené, bystré oči sousedů přesto pronikají dovnitř, neostýchají se totiž do ordinace nahlížet třeba i miniaturním otvorem ve vzoru záclon nebo uzoučkou mezírkou mezi jejich jednotlivými díly.

Hned po pár krocích po ulici uviděl taxík z Altonu, zastavoval právě tam, kde se Winchester Road rozdvíhá

a kde jen nedávno vysušili starý rybník. Občas tam stále ještě vidá tři kachny, které bloumají po silnici a hledají svůj ztracený ráj. Právě teď se ale před očima doktora Graye přímo před domem, v němž bydlívala Jane Austenová, z vozu nedočkavě hrnuly tři ženy ve středním věku, každá v klobouku a s kabelkou.

Přestože nyní válka dospěla i na druhou stranu Atlantiku, ženy jistého věku stále pokládaly za nezbytné vydat se do Chawtonu, aby na vlastní oči spatřily, kde Austenová žila. Doktor Gray vždycky žasl nad jejich kuráží doputovat až sem, aby velké spisovatelce vzdaly poctu. Válka je do jisté míry osvobodila; zbavila je niterného strachu, který se jim svět pokoušel vtlouct do hlavy, jenž však teď kvůli nepříteli dokonce ještě větší svou moc ztratil. Doktor Gray chvíli přemítal, jestli budoucnost bude opravdu patřit těmto ženám, jak to předpovídá kinematografie. Těm, které se scházejí a štěbetají o všem možném, vyrážejí na cesty, překypují energií a jdou za tím, po čem touží, ať je to velká věc, anebo maličkost. Přesně jako Bette Davisová ve filmu *Jezábel* nebo Greer Garsonová v jeho oblíbeném filmu *V zajetí minulosti*.

Doktor Gray si dovolil jeden večer v týdnu holdovat vášni, kterou sdílel se svou nedávno zesnulou manželkou: jezdil autobusem do sousedního Altonu zhlédnout nejnovější film. Jinak se ve volném čase snažil na Jennie nemyslet. Ale když světla v kině potemněla a dvojice se naklonily k sobě, nechal své myšlenky zalétnout k milované manželce a k večerům, které spolu v kině strávili. Zpravidla chtěla vidět některý sladák, film s hlavními hrdinkami, jejichž role ztvárnily herečky jako Katharine Hepburnová a Barbara Stanwycková, a on se někdy trochu vzpouzel a prosazoval western nebo gangsterku,

ale nakonec se tím, co pro ně vybrala, bavil stejně dobře. Dokonce si někdy nechali ujet autobus, šli domů půl hodiny pěšky při měsíčku a rozebírali právě zhlédnutý film. Vždycky se nemohl dočkat, až uslyší, co o něm jeho manželka řekne.

Od začátku ji miloval především pro její inteligenci – sám měl dost rozumu na to, aby věděl, že Jennie je mnohem chytřejší než on. Na jeho lékařské fakultě patřila k těm několika málo ženám, které tam studovaly, a trávila stejně času v knihovně jako v laboratoři. Její skvělá analytická mysl mohla být ve válečném úsilí velkým přínosem, ale to už se, stejně jako mnoho dalšího, nikdy nedozví. Zemřela totiž před čtyřmi lety, když v jejich domě spadla ze schodů, přičemž se tím absolutně nejhorším možným způsobem uhodila do hlavy o vyčnívající část dolního schodu, který už léta čekal, až ho doktor Gray dá do pořádku. K masivnímu vnitřnímu krvácení došlo tak rychle, že byl zcela bezmocný a nedokázal jí pomoci.

Lékař, který nedovede zachránit vlastní manželku, netrpí jen žalem a vlastními výčitkami, život mu navíc ztrpčují obavy o svou pověst. Doktor Gray věděl, že nejprísnější soud nad sebou vynáší sám, ale z profesionální hrdosti si často kladl otázku, jestli mu snad manželčinu smrt nekladou za vinu i ostatní obyvatelé vesnice.

Když míjel tři ženy, které před bílou brankou domu Austenových právě cosi horlivě rozebíraly, pozdravil je pozvednutím klobouku. Není z těch, kteří v nich vidí div ne obtížný hmyz, jehož by bylo nejlepší se zbavit. Každý, kdo se vydá na pouť do jejich vsi, dědictví a slávu Jane Austenové udržuje naživu a doktor jako její celoživotní fanoušek chápe, že obyvatelé této vesnice se bez vlastního

přičinění ocitli v úloze opatrovníků něčeho mnohem většího, než si sami dokážou představit.

Sotva zahrnul na starou Gosport Road, která vede k Velkému domu a pozemkům Knightových, spatřil kolegu ze školské rady. Blížil se k němu právě z toho směru.

Sotva se pozdravili pozvednutím klobouku, muž spustil. „Jsem velmi rád, že jsem vás potkal, Benjamine. Další problém ve škole.“

Doktor Gray vzdychl. „Ta nová učitelka?“

Muž přikývl. „Ano, mladá slečna Lewisová, jak jste si domyslel. Chlapce věčně krmí samými spisovatelkami, i těmi ze začátku osmnáctého století. Mně se nedaří přivést ji k rozumu.“ Odmlčel se. „Tak mě napadlo, že na vás by snad mohla dát.“

„A to proč?“

„Třeba proto, že k ní máte věkem mnohem blíž.“

„To ani ne.“

„A kromě toho se mi zdá, že výtečně rozumíte těm jejím, hm, vyučovacím metodám.“

Doktor Gray sotva znatelně přimhouřil oči. „Jsem zdejší lékařem už mnoho let a doufám, že si výborně rozumím s každým ve vsi. Z toho ovšem ještě nutně nevyplývá, že na sousedy mám kdovíjaký vliv.“

„Prostě to zkuste, ano? Buďte tak hodný.“

Doktor Gray se nedomníval, že Adeline Lewisovou dokáže o čemkoli přesvědčit, zato věděl, že ostatní členové školské rady, všichni dávno za padesátkou nebo ještě starší, z této mladé ženy, která vyučuje prvním rokem, mají tak trochu strach. Adeline chová ve své metody skálopevnou důvěru a každý, kdo se jí pokouší radit, tvrdě narazí. Navíc je stejně vysoká jako většina těch mužů, což není zase tak obtížné vzhledem k tomu,

že z nich pouze doktor Gray měří bezmála sto osmdesát centimetrů. Ale co členy školské rady připravuje o nervy snad nejvíc: Adeline Lewisová je přitažlivá způsobem, na který jsou všichni do jednoho krátkí, takže se jim stává, že při pohledu na ni jim vypadne z hlavy, o čem s ní vlastně chtěli mluvit. Všem členům školské rady hledí zpřímá do očí, vždy připravená otevřeně vyjádřit svůj názor, vždy ochotná vést s nimi spor, a tak jí každý z nich nevyhnutelně ustoupí. Doktor Gray odmítavě kroutil hlavou, kdykoli další kolega zahájil každoměsíční jednání školské rady nejnovějším příběhem o tom, jak složil zbraně i on.

„Hm,“ odpověděl váhavě a rozhlížel se, jako by doufal, že na ulici uvidí ležet nějakého zraněného, jehož bude nutno neprodleně odborně lékařsky ošetřit. „Snad bych se tam teď mohl zastavit.“

„Jste zlatý!“ Muž se usmál. „A určitě vás ta návštěva od ničeho nezdrží?“

Doktor Gray zavrtěl hlavou. „Ne, jenom jsem si vyšel na procházku, vyčistit si hlavu.“

Muž se s ním už rozloučil pozvednutím klobouku, když po několika krocích spokojeně zavolal zpátky: „Pochybuji, že by úkol postavit slečnu Lewisovou do latě v tomhle směru pomohl...!“

Doktor Gray zaváhal, ohlédl se za kolegou přes rameno a potom odhodlaně kráčel dál, až ke staré viktoriánské školní budově, která stojí u silnice naproti kriketovému hřišti. Předpokládal, že zhruba v tuto dobu, v půl čtvrté, bude vyučování končit. A skutečně, když vešel do již prázdné třídy vyššího ročníku, uviděl, že u tabule stojí Adeline Lewisová s křídou v ruce a střídavě píše a gesty *cosi* naznačuje mladé dívce, která sedí u katedry, jako

by tam patřila. Doktoru Grayovi neušlo, že žákyně drží v ruce knihu Virginie Woolfově.

Manželství jako společenská smlouva, která umožnuje vyhnout se chudobě, zářil nápis bílými písmeny přes obě křídla tabule.

Doktor Gray opět vzdychl a Adeline to určitě zaslechla, protože se vmžiku otočila.

„Poslali vás, abyste mi vyčínil,“ řekla přívětivě, ovšem byl to úsměv toho, kdo ví své, ne člověka poraženého, a doktor Gray ucítil, že se mu automaticky napjaly čelistní svaly.

„Ne abych vám vyčínil, ale abych pochopil důvod. Adeline, opravdu hodláte třídně, kde jsou sami dospívající chlapci, vytrvale předkládat samé spisovatelky?“

Adeline shlédla na dívku, která seděla u jejího stolu. Virginii Woolfovou zavřela a nyní ty dva dospělé zcela bez rozpaků s očividným zájmem pozorovala.

„Nejsou v ní pouze chlapci, doktore Grayi. Tady slečnu Stoneovou jistě znáte.“

Doktor Gray přikývl. „Jak se máte, Evie? Jak se daří vašemu otci?“

Právě rentgenový snímek nohou Eviina otce dělal doktoru Grayovi toho dne těžkou hlavu. Charlie Stone před několika měsíci utrpěl vážné zranění při nehodě traktoru a doktor Gray věděl, jaká katastrofa pro jeho rodinu to je, jak po stránce finanční, tak citové. Rovněž mu bylo jasné, že její otec už nikdy nebude schopen manuálně pracovat, třebaže zatím neměl to srdce tu zvěst svému pacientovi sdělit bez obalu. Nejvíc ho trápilo pomýšlení, jak si početný houf pěti dětí pod patnáct let v budoucnu poradí, když jejich jediný živitel zůstane bez příjmu. Slyšel dospělé na farmě mluvit o tom, že nejstarší, Evie,

vezmou ze školy, aby šla sloužit, což je další z mnoha tajemství, která si musí nechat pro sebe.

„Hodně čte,“ ozvala se Evie. „Od slečny Lewisové dostal seznam knih, které ho mají povzbudit, a on si je půjčuje z knihovny jednu po druhé.“

Doktor Gray s pohledem na slečnu Lewisovou zvedl obočí, jako by šťastnou náhodou narazil na důkaz, který by jeho posláním mohl pomoci. „Takový seznam bych někdy taky rád viděl, jestli smím.“

„Raději snad ne,“ odpověděla Adeline tónem takřka nepřátelským. „Už jsem si tady za svá rozhodnutí užila dost kritiky.“

Evie mezi nimi vycítila zvláštní změnu atmosféry a ty dva dospělé, kteří jako by zapomněli, že ona tu sedí, dál pozorovala. Doktor Gray se k dámám obvykle chová jako pravý džentlmen – díky lehce prošedivělým vlasům, tmavě hnědým očím a svému povolání se v jejich vesnici těší neutuchajícímu zájmu ze strany žen, a jak mladá Evie tuší, je i objektem sexuální touhy. Ale v přítomnosti Adeline vždycky vypadá jako teď – nervózní a zahnaný do úzkých. A ona se k němu nechová s respektem, jaký mu zmíněné dámy obvykle prokazují, což, jak se Evie domnívá, doktora Graye dopaluje ještě víc.

„Co kdybychom se zeptali tady slečny Evie?“ navrhla Adeline. Když se Evie v té chvíli probrala ze zadumání, viděla, že se k ní oba dospělí mezitím obrátili.

Ona se ovšem do ničeho plést nehodlá, jelikož pokud jde o vyučovací metody slečny Lewisové, stojí jednoznačně na její straně. Evie proto raději rychle sáhla na blízkou lavici pro svou tašku s knihami, na rozloučenou na oba krátce kývla a chvatně se vzdálila po staré podlaze z dubových prken.

„Kéž by mi tak znovu bylo nerozvážných čtrnáct!“ zasmál se doktor Gray, sotva Evie odešla dostatečně daleko.

„Evie Stoneová je rozvážná až dost. Prostě se jenom nechce pouštět do křížku s takovými, jako jste vy.“

Adeline přistoupila ke katedře, zády se o ni opřela a založila si ruce. V prstech dál pevně držela křidu. Na sobě měla rovnou hnědou sukni po kolena, halenku světle žluté barvy, s několika knoflíčky rozepnutými u krku, což zdůrazňovalo její snědou pleť, a šněrovací polobotky, které, jak doktoru Grayovi neuniklo, v poslední době nosí všechny mladé pracující ženy.

„Podívejte se, pane doktore, děláme kritický a tematický rozbor textu. Myslíte, že je relevantnější, když jsou všechny o hledání pokladů nebo odrážení útoku pirátů? Porozumět mravům společnosti prostřednictvím jejich zobrazení v literatuře je stejně tak důležité pro mladé muže jako pro slečny. Nebo myslíte, že na tom vůbec nezáleží?“

Doktor Gray si sundal klobouk a ona mlčky, s hlavou na stranu, sledovala, jak si načechrává vlasy a potom si sedá na jednu z velmi nízkých lavic před ní.

„Co je?“ zeptal se kvůli jejímu upřenému pohledu.

„Vypadáte tak malý, když tam sedíte. Vždycky mám dojem, že jste vysoký.“

„Neřekl bych, že jsem o tolik vyšší než vy.“

„Nejste... Ale vyvoláváte ten *pocit*.“

„Nemůžete přidat aspoň nějakého Trollopea, třeba starého dobrého *Doctora Thornea* nebo něco takového?“

„Vy a ten váš Trollope!“ Teď si zkřížila nohy v kotnících, jako by měla čas rozpravu s ním vést třeba do konce světa. Pátravě se na něj podívala. „Poslyšte, oba přece víme, že Austenovou milujete stejně jako já. A já samozřejmě“

probírám i napoleonské války a zrušení otroctví a tohle všechno.“

„Tím jsem si jist.“ Široce se usmál. „Zaručeně učíte vše, co je třeba. Pokud jde o plánování hodin, jste nesmírně svědomitá. Ale ostatní členové rady –“

„A vy...“

„Ne, já s nimi souhlasím jen do určité míry – a navíc hlavně kvůli tomu, že nechci, abyste přišla o práci. Když jsme vás na tuto pozici přijali, měl jsem radost, že můžete zůstat blízko domova a pomáhat své matce. Přivítal jsem, že na formování myslí našich nejmladších se bude podílet někdo, kdo se v Chawtonu narodil.“

„Pane doktore, proč tak úředně? Prostě mi povězte, co chcete, abych udělala. Víte, že to vždycky provedu. Nakonec,“ dodala s hravým úsměvem.

Díval se na ni, zatímco mluvila, a snažil se vypořádat se stále silnějším pocitem, že si z něj utahuje. Nebo že ho přinejmenším provokuje. V její přítomnosti mívá takový dojem často – a neslýchaně mu to leze na nervy.

„Ahoj, Addy!“ Z uličky mezi lavicemi zahřimal hlas mladého muže. Doktor Gray se vsedě obrátil. Dlouhými kroky se k nim zvesela blížil další z mladých obyvatel vesnice, Samuel Grover.

„Dobrý den, pane doktore, jak se vám daří?“ Mladík v uniformě přistoupil k Adeline u katedry, vzal ji kolem pasu a pomalu ji políbil na tvář.

Coby vesnický lékař pečoval doktor Benjamin Gray o zdraví Samuela i Adeline už mnoho let, viděl je společně vyrůstat, tmavovlasé, s hnědýma očima a často rozemáté, až se jeden stal zrcadlovým obrazem druhého. Jejich rodiče jsou na ně hrdí od té doby, co se Samuel vydal v otcových stopách, aby se také stal právníkem,

a Adeline získala vysokoškolský diplom na pedagogické fakultě. Ale doktor Gray dosud netušil, že ti dva nyní spolu oficiálně chodí.

Dosti náhle vstal a popadl svůj klobouk. „Myslím, že bych měl jít. Slečno Lewisová, Samueli, vlastně jsem chtěl říct, důstojníku Grovere,“ rozloučil se s nimi.

Zamířil zpátky k hlavnímu vchodu do školy a Adeline se za ním rozběhla.

„Počkejte, prosím, určitě jsme ještě nedomluvili,“ zavolala a chytila ho zezadu za rukáv, aby zpomalil.

Podíval se na její ruku na svém rukávu a poprvé si všiml zasnubního prstýnku s granátem.

„Nevěděl jsem o tom,“ pravil rychle. „Měl jsem vám oběma poblahopřát. Prosím, vyřidte Samuelovi mé přání všeho nejlepšího.“

„Pane doktore, je všechno v pořádku? Opravdu se zamyslím nad tím, co jste mi řekl – asi jsem to v poslední době přehnal. Opilá mocí, jak se říká.“ Spokojeně se na něj usmála a on poprvé viděl, že i ona září štěstím.

„Už máte datum?“ V rukou pořád mačkal klobouk.

„Nijak nespěcháme.“

„Koneckonců jste oba ještě mladí.“

„Ne zas tolik, aby Samuela neposlali bojovat za krále a vlast. Ale ano, stále jsme docela mladí, jak mi vždycky připomínáte. To je dobře – budeme mít pro co žít,“ dodala se širokým úsměvem.

„Což dozajista platí pro vás oba. Tak já už radši půjdu.“ Nasadil si klobouk a vydal se na zpáteční cestu po silnici, která vedla do vsi.

Předpověď jeho kolegy se do písmene vyplnila: k tomu, aby starosti pustil z hlavy, mu výměna názorů s Adeline Lewisovou nepomohla ani v nejmenším.

Kapitola třetí

*Londýn, Anglie
září 1945*

V hlavním sále aukční síně Sotheby's byla hlava na hlavě, proto pro tuto příležitost z ostatních místností v přízemí přinesli k bambusovým židlím s vyšívanými sedáky ještě několik dalších. I tak však mnozí zjistili, že jim nezbývá než se postavit zády k některé ze stěn obložených zrcadly, která všechny v sále mnohokrát odrážela, což atmosféru plnou očekávání ještě umocňovalo, takže když licitátor vystoupil na pódium, v sále to zašumělo.

„Dnes tu máme předměty z panství Godmersham Park v srdci Kentu, sídla celé řady pokolení rodu Knightů. K mnoha jeho slavným členům a tamějším návštěvníkům v průběhu let patřili jak šlechtici hned několika generací královského rodu sasko-koburského, tak spisovatelka Jane Austenová, jejíž starší bratr tento majetek zdědil v roce 1794.“

Od davu nejbliž ke vchodu se šířil tichý šepot: zrcadlovými dveřmi právě prošla výjimečně krásná žena

a místnost nenápadně přeletěla pohledem. Podařilo se jí posadit se hodně vpředu, protože hned několik pánů ji poznalo, vyskočilo a nabídlo jí své místo.

Ředitel prodeje Yardley Sinclair dění sledoval ze strany, z prostoru vedle pódia. V duchu si blahopřál k tomu, jak výtečně její pozdní příchod načasoval; všiml si jí celý sál a napjaté očekávání dokonce ještě zesílilo. Tato krásavice aukční síň v posledních letech navštívila již několikrát, aby si prohlédla různé sběratelské předměty spojené s Jane Austenovou, v nedávné době dokonce za rekordní cenu získala vzácné první vydání románu *Emma*. Yardley se postaral, aby o prodeji předmětů z panství Godmersham byla informována jako jedna z prvních. Věděl, že studia v Hollywoodu si její čas zamlouvají na celé měsíce dopředu, a chtěl mít jistotu, že bude moct přiletět včas.

Všiml si, že se naklonila, aby upoutala pozornost muže o uličku dál. Dali si tichá znamení, a když Yardley uviděl vážný výraz v obličejích těch dvou, srdce se mu rozbušilo ještě rychleji. Zejména ten pán je očividně odhodlán pořídit dnes něco hodnotného.

Yardley se kvůli tomu prodeji cítil vnitřně rozpolcen. Godmersham patří k těm historickým šlechtickým sídlům, která ačkoli první světovou válku přečkala, nakonec definitivně ztratila pevnou půdu pod nohama v důsledku těžkých následků té druhé. Předměty z Godmershamu spojené s Jane Austenovou měla aukční síň Sotheby's v hledáčku již několik desetiletí, během nichž proslulost této spisovatelky rok co rok rostla, zejména v cizině. Vlivem zájmu bohatých Američanů se ceny různých vydání jejích knih i dopisů skokově zvyšují a Yardley ví, že není daleko den, kdy si průměrný sběratel některé

z nich už nebude moci dovolit. Jeho celý tým doufá, že začátek této nové éry nastane právě dnes. Prozatím se předměty včetně zlomků textů, které Austenová napsala vlastní rukou, prodávaly za přiměřené ceny, a Yardley si stále ponechává první vydání sebraných spisů z roku 1833, které koupil u starožitníka v Charing Cross ještě za studií.

„Položkou číslo deset,“ odříkával právě licitátor síně Sotheby's monotónně, „je tento nádherný náhrdelník s křížkem, zdobený topasem. Charles Austen, bratr Jane Austenové, ho koupil za finanční odměnu, kterou dostal za zajištění nepřátelské lodi, ještě když sloužil u Královského námořnictva. K prvnímu křížku je připojen druhý, nikoli totožný, ale podobný, také s topasem. Oba na zlatých řetízích, popsané v řadě rodinných dopisů Austenových a Knightových. Jeden náležel Jane Austenové, nyní mluvím o tom prvním, a ten druhý její sestře Cassandře. Ověřené kopie těchto dopisů jsou přiloženy ke katalogu, který máte před sebou.“

Yardley věděl, že slavná filmová hvězda, jež nyní sedí ve třetí řadě, se v tomto katalogu zajímá především o tři položky: o zlatý prsten s tyrkysem, který Austenové prokazatelně patřil, dva křížky s topasem a o přenosný mahagonový psací stůl, který v rodině Austenových dědili po generaci. Síň Sotheby's sice nemůže potvrdit, že na něm doma nebo na cestách Jane Austenová psala, ale je to jeden pouze ze dvou psacích stolů, o nichž je známo, že patřily jejím nejbližším příbuzným. Ten druhý zmizel a je někde v soukromých rukou.

„Položka číslo deset,“ zopakoval licitátor. „Nabídka začíná na jednom stu liber, předběžný odhad činí jeden tisíc. Sto liber... Slyším jedno sto?“